

Útmutató a sajtó képviselői számára

Alapelvek:

- az Országos Bírósági Hivatal és a bíróságok az igazságszolgáltatás átláthatósága érdekében kiemelt feladatuknak tekintik annak biztosítását, hogy mindenki megfelelő tájékoztatást kapjon a bíróságok ítélező tevékenységéről és működéséről
- **a bíróságok vezetőinek és az ügyekben eljáró bírának - a törvényes keretek között - teljes körűen biztosítaniuk kell a tárgyalások nyilvánosságát**
- a médiaszolgáltatóknak az őket megillető alapvető jogaikat érintő **korlátként** kell szem előtt tartaniuk:
- az eljárásban részt vevők személyiségi jogainak, ezen belül a személyes adatainak védelmét és
- az igazságszolgáltatás zavartalan működéséhez fűződő állami és társadalmi érdeket

1. A bírósági tárgyalások nyilvánossága

- több nemzetközi egyezmény mellett az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Emberi Jogok Európai Egyezménye szerint az ítéletet nyilvánosan kell kihirdetni,
- a tárgyalótermi jelenlétet azonban **meg lehet tiltani a sajtónak és a közönségnek:**
- **büntető ügyekben** a tárgyalás teljes időtartamára vagy egy részére is korlátozható a nyilvánosság, ha azt a bíróság erkölcsi okból, a titkosnak minősített adatok megőrzése, a tárgyalás rendjének fenntartása érdekében, a kiskorúak, illetve az eljárásban résztvevő személyek és a tanúk védelme miatt szükségesnek látja
- a tárgyalást vezető bíró a tárgyalás szabályszerű lefolytatása, méltóságának és biztonságának megőrzése érdekében, helyszűke esetén **meghatározhatja a hallgatóság létszámát** ez érintheti a sajtó munkatársainak tárgyaláson való jelenlétét is, hiszen a tárgyalóterem befogadóképessége korlátozott
- **polgári perekben** akkor zárható ki a nyilvánosság, ha az minősített adat, üzleti titok vagy külön törvényben meghatározott más titok (pl adótitok, banktitok, levéltitok, orvosi titok) megőrzése végett feltétlenül szükséges,
- korlátozható a közérkölcse védelmében, illetve a kiskorúak megóvása érdekében, valamint az ügyfél kérelmére abban az esetben is, ha az a fél személyiségi jogainak védelme érdekében indokolt
- különösen indokolt esetben a tárgyalásnak a tanúkihallgatással érintett részéről akkor is kizárható a nyilvánosság, ha a tanú adatainak zártan kezelését rendelték el, és a zárt tárgyaláson történő meghallgatás a tanú, illetve hozzátartozója életének, testi épségének a megóvása érdekében feltétlenül szükséges.

Praktikus információ:

- amennyiben a sajtó képviselői egy tárgyaláson részt kívánnak venni, **célszerű azt előzetesen jelezni**, ezzel elkerülhető, hogy a bíróságnak a nagyszámban megjelenő érdeklődőre figyelemmel az adott tárgyalóterem mérete vagy adottsága miatt a hallgatóság létszámát meghatározó korlátozása a sajtó képviselőjének a jelenlétét is érintse
- javasoljuk, hogy **kísérjék figyelemmel a bíróságok központi (<http://birosag.hu>) és az ügyet tárgyaló bíróság (törvényszék, ítéletábrla, Kúria) saját honlapján megjelenő felhívásokat** a várható nagy sajtóérdeklődésre figyelemmel a bíróságok a sajtó képviselői számára előzetes regisztrációt írhatnak elő a részvételhez

2. Felvilágosítás adására jogosult személyek a bíróságokon

- a bírák jogállásáról szóló törvény és az OBH Sajtószabályzata értelmében a bíróság *előtt* folyamatban lévő vagy befejezett ügyről az elektronikus és az írott sajtó, a rádió és a televízió részére a bíróság elnöke vagy az általa megbízott személy adhat tájékoztatást

- lényeges szabály, hogy a bíró az általa intézett ügyről a sajtó, a rádió és a televízió részére nem adhat tájékoztatást
- valamennyi törvényszéken, illetve ítélőtáblán sajtószóvivők és sajtótitkárok tevékenykednek, akiknek feladata:
- válaszadás a sajtó részéről érkező megkeresésekre, kérdésekre
- nyilatkozattétel szóban vagy írásban
- a sajtószóvivők és sajtótitkárok elérhetőségei megtalálhatóak a bíróságok központi honlapján (www.birosag.hu media), illetve az egyes törvényszékek és ítélőtáblák saját honlapjain

Praktikus információ:

- büntetőeljárásban az eljárás felépítéséből adódóan különbséget kell tenni az egyes eljárási szakaszok között:
- a sajtó részére a nyomozás befejezéséig a nyomozó hatóság erre feljogosított tagja, valamint az ügyész,
- míg vádemelésig az ügyész vagy az általa megbízott személy adhat felvilágosítást ebből következően a bírósági sajtószóvivő és sajtótitkár a nyomozati szakban kizárólag a nyomozási bírói eljárás tényéről, és a kihirdetett határozatról adhat tájékoztatást. A nyomozási bíró által tartott ülés **nem nyilvános**.

3. Az adatvédelem és személyiségi jogok

- a bírósági tárgyalásokon elhangozhatnak olyan információk és adatok, amelyek a felek személyére, jogviszonyaikra, magánéleti vagy üzleti viszonyaikra vonatkoznak fontos kötelezettsége a bíróságoknak annak biztosítása, hogy ezen adatokról illetéktelen személyek ne szerezzenek tudomást
- ezen adatok védelme érdekében szigorú előírások határozzák meg az eljárási törvényekben és az ügyviteli, illetve iratkezelési szabályokban a felvilágosításra, illetve iratbetekintésre jogosultak körét
- Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény, valamint az Európai Általános Adatvédelmi rendelet (GDPR) határozza meg a személyes adat és a különleges adat fogalmát, amelyeknek egyidejűleg a szigorú védelmét is előírják.
- különleges adat (a faji eredetre, a nemzetiséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviselői szervezeti tagságra, a szexuális életre, az egészségi állapotra és a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat, valamint a bűnügyi személyes adat) akkor kezelhető, ha az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul
- a bíróság - az adatvédelmi hatóság irányadó gyakorlata szerint - „meghatározott természetes személyek büntetett előéletére vonatkozó személyes adatokat csak az érintett személyek beleegyezése alapján szolgáltatathatja ki.”

Praktikus információ:

- a büntetőeljárás törvény szerint, amennyiben egy ügyben zárt tárgyalást tartanak, a sajtó nem kaphat, és nem adhat tájékoztatást
- kivéve: ha a nyilvánosság kizárására amiatt került sor, mert a hallgatóság a tárgyalás rendjét vagy szabályszerű menetét ismételtelen megzavarta.

4. Nyilvános tárgyaláson a kép- és hangfelvétel készítésének módja

- a törvény szerint kép-, illetve hangfelvétel a nyilvános tárgyaláson - a tárgyalást vezető bíró által meghatározott módon - időbeli korlátozás nélkül készíthető
- **polgári per** nyilvános tárgyalásán a bíróság tagjairól és a jegyzőkönyvvezetőről, továbbá az ügyésztől a sajtó kép-, illetve hangfelvételt készíthet
- **büntető** ügyekben a bírósági tárgyalásról a nyilvánosság tájékoztatása érdekében kép-, vagy hangfelvételt a tárgyalást vezető bíró engedélyével, míg a bírósági tárgyaláson jelenlévő személyről -

kivéve a bíróság tagjait, a jegyzőkönyvvezetőt, az ügyészt és a védőt - **csak az érintett hozzájárulásával szabad készíteni**

- a tárgyalást vezető bíró a tárgyalás folyamatosságának és zavartalanságának érdekében az engedélyt megtagadhatja, illetve a bírósági eljárás bármely szakaszában visszavonhatja
- aki a kép- és hangfelvétel készítéséhez **nem járult hozzá, arról semmilyen felvétel nem készíthető**, olyan sem, amelyen az érintett személyt a felvétel készítését követően technikai eszközzel felismerhetetlenné teszik!

Praktikus információ:

- a felvétel készítése nem zavarhatja a tárgyalás rendjét és szabályszerű menetét
- az **Emberi Jogok Európai Egyezményének** 6. cikke alapján a bíróság a felvétel készítését például abban az esetben korlátozhatja, ha a nyilvánosság az igazságszolgáltatás érdekeit veszélyeztetné

5. A bírósági épületek nyilvánossága

- a bírósági épületnek a közönség és ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségeibe és a tárgyalóterembe - bizonyos biztonsági korlátozások mellett - **bárki beléphet**
- a bíróság épületében tartózkodók kötelesek olyan magatartást tanúsítani, amely tiszteletben tartja az igazságszolgáltatás méltóságát, **nem zavarja a bíróság működését** és megfelel az épület használatának rendjére vonatkozó előírásoknak
- a tárgyalás előtt és után a sajtó képviselőinek is be kell tartaniuk az épület rendjére vonatkozó előírásokat
- bírósági folyosón történő képfelvétel készítése esetén az érintett személynek kell nyilatkoznia, hogy készülhet-e róla felvétel, illetve a jogi képviselő nyilatkozik erre vonatkozóan

6. Tárgyalótermi viselkedés

- a tárgyalás kezdetén mindig **pontosan kell megjelenni** azért, hogy a tárgyalás zavartalanul folyhasson le
- a tárgyalás méltóságához a jelenlévők öltözéke is hozzájárul fontos, hogy azon mindenki - beleértve a sajtó képviselőit is - a lehetőségeihez képest az **alkalomhoz illő öltözetben** vegyen részt
- amennyiben a tárgyalást vezető bíró megítélése szerint bármelyik jelenlévő öltözéke sérti a tárgyalás méltóságát, őt a tárgyalóteremből kiutasíthatja
- a bírósági épületekben a tárgyalóteremben **a mobiltelefonokat és egyéb kommunikációs eszközöket ki kell kapcsolni, vagy le kell némítani**
- **ételt vagy italt fogyasztani** a tárgyalóteremben kizárólag egészségi okból, a tárgyalást vezető bírói engedélyével lehet
- a sajtó képviselői - az eljárás szereplőihöz hasonlóan - a tárgyalás menetét, rendjét közbeszólással, hangoskodással nem zavarhatják
- amennyiben a tevékenységükkel kapcsolatos kérdés vagy kérés merül fel, azt célszerű a tárgyalás kezdetén jelezni a tárgyalást vezető bíró felé
- amennyiben a sajtó képviselője megszegi az előírásokat, vele szemben **a tárgyalást vezető bíró szankciókat alkalmazhat: a tárgyalás rendjének és a felek személyiségi jogainak védelmében**
- rendre utasítható,
- megbírságozható, melynek a mértéke ezer forinttól kétszázezer forintig, különösen súlyos vagy ismételt esetben ötszázezer forint lehet
- kiutasítható vagy akár ki is vezettethető a tárgyalóteremből
-

Praktikus információ:

- a tárgyalóteremben **mindenkinek a tárgyalást vezető bíró által meghatározott helyen kell tartózkodnia**
- amennyiben a sajtó képviselői kép- és hangfelvételt kívánnak készíteni, minden esetben tárgyalást vezető bíró rendelkezése szerint kötelesek eljárni
- csak a tárgyalást vezető bíró által engedélyezett módon és az engedélyezett helyről készíthet felvételt
- az ítélet rendelkező részét a tárgyalást vezető bíró állva hirdeti ki, és a jelenlévők - így a sajtó képviselői is - **állva hallgatják meg**